

Studenten bij een lezing over kleur. | FOTO: © HENK VAN DER GEEST |

Lichtontwerper in China

Via OISTAT was Henk van der Geest de afgelopen jaren bij verschillende activiteiten in China betrokken. Hieronder deelt hij indrukken en ideeën. | DOOR: HENK VAN DER GEEST |

Door verschillende uitnodigingen die ik via de OISTAT ontving voor activiteiten in China had ik de afgelopen jaren de kans om deze voor mij onbekende cultuur te leren kennen. China eist langzamerhand zijn deel in de geglobaliseerde wereld op en laat de kracht zien die het in zich heeft. Nog even en het is de grootste economie ter wereld. China is bezig met een enorme inhaalslag en de pas geïnstalleerde nieuwe regering, die eens in de tien jaar wordt vernieuwd, heeft plannen voor vergaande liberalisering van de

economie. Er is in het verleden wel gediscussieerd of je wel of niet naar China zou moeten gaan vanwege de politieke situatie of de slechte omgang met mensenrechten. Die discussie is langzaam verstomd. Ik heb ervoor gekozen om er zonder vooringenomen standpunt heen te gaan en de mensen zelf te ontmoeten en te leren kennen. OISTAT is een zogenaamde 'non-governmental organisation' die zonder politieke voorkeuren of standpunten opereert en de nadruk legt op culturele uitwisseling. Om dat te be-

reiken moet je overigens soms wel slimme politiek bedrijven.

Geen blad voor de mond

Wat ik ontmoet heb is een volk dat ontzettend nieuwsgierig is naar de rest van de wereld. Dat zal misschien niet gelden voor alle 1,35 miljard inwoners maar wel voor degenen die ik ben tegengekomen. Uiteindelijk spreken de mensen je in de wandelgangen toch wel aan over hun ideeën over de wereld. De jongste mensen zijn het meest open. Zij nemen dan ook

de maximale vrijheid die ze zich kunnen veroorloven en schijnen daar niet onder te lijden. In ieder geval nemen ze geen blad voor de mond. Ze zijn wonderbaarlijk direct, de Nederlanders onder de Aziaten zou je kunnen zeggen. Bij drie gelegenheden maakte ik kennis met het land. Bij de International Lighting Designers Meeting in Hangzhou in april 2011, bij de ISDSWE workshop op de theaterschool in Peking in oktober 2012 en bij de jaarlijkse bijeenkomst van de commissies voor *scenografie* en *historie en theorie* op de theaterschool in Shanghai in april van dit jaar. Deze twee OISTAT commissies gaan inmiddels overigens als *Performance design* en *Research* door het leven. De gretigheid van de Chinese gedelegeerden om kennis op te doen maar ook om studies naar hun eigen cultuur met ons te delen vind ik buitengewoon belangwekkend en inspireert de gesprekken en ontmoetingen. De reden om dit artikel te schrijven komt voort uit mijn vraag wat ik daar vervolgens mee kan. Wat is het belang van deze culturele uitwisseling. Ik vind het tonen van belangstelling uit het westen voor deze mensen die minder gemakkelijk kunnen reizen al een heel belangrijk doel. Zo leer je elkaar kennen en dat heeft een toekomstig belang.

Dutch Design Workspace

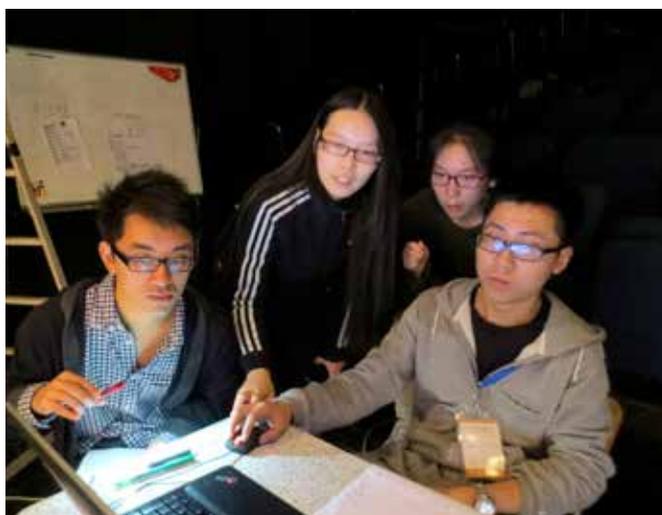
Alles in China is groot, er wordt groot gedacht. Het gaat om enorme massa's

mensen die men tegelijk wil bedienen. Theaters zijn groot, het publiek is groot en de steden zijn groot. Er zal ongetwijfeld zo iets als communitytheater bestaan maar dat vind je als buitenlander niet. De grote steden zijn geheel opgezet naar westers model. Je waant je in de westerse wereld, al zorgen de details ervoor dat je zonder enige twijfel weet dat je in China bent. Er zijn nog veel historische gebouwen bewaard en soms is het er ook een oosters rommeltje. Voor wie in China iets wil ondernemen is er sinds een paar jaar een kantoor in Shanghai dat de belangen van Nederlandse ontwerpers vertegenwoordigt: de *Dutch Design Workspace*. Meerdere architecten en industrieel ontwerpers die inmiddels werk doen in China hebben hun contacten via deze vooruitgeschoven post opgedaan. Het bureau gaat de komende vier jaar door, gefinancierd door Buitenlandse zaken, Economische Zaken en OC&W. Voor wie serieus geïnteresseerd is biedt dit een uitstekende mogelijkheid om te onderzoeken wat de zakelijke mogelijkheden zijn.

Revival oorspronkelijke cultuur

In dit land met zijn grote historische verleden, waar de verwoestende culturele revolutie van eind jaren zestig en begin zeventig langzaam en gedeeltelijk wordt teruggedraaid, is de belangstelling voor het terugvinden van oorspronkelijke culturele waarden en achtergronden groot.

Natuurlijk zit cultuur in de aard van een volk en dat is op een hedendaagse manier in het huidige leven geïntegreerd. Toch wordt er met gretige ogen naar het westen gekeken en er wordt flink gekoepierd. Er worden gebouwen neergezet vanuit een visie die wij 'architainment' noemen, maar die zij enorm waarderen als symbolen van de vooruitgang. De interne markt van toerisme en entertainment ontwikkelt zich razendsnel, echter op een manier die voor ons begrip van smaak ver 'over de top' is en kennelijk gevoerd wordt door hun lokale visie op de kapitalistische vrijheid. De droom van het westen wordt in het oosten op geheel eigen wijze gecreëerd, zoals wij eerder onze Amerikaanse Droom achterna gingen. Uit de presentaties die ik bij de laatste ontmoeting in Shanghai heb gevolgd maak ik op dat er een uitgebreide studie naar de eigen oorspronkelijke cultuur gaande is, in algemene zin naar het traditionele theatergebouw waarvan er nog enkele bestaan maar die uiterst verwaarloosd zijn. Ook werd een onderzoek gepresenteerd waarin de betekenis en symboliek van oorbellen en haarspelden bestudeerd werd, om dat te kunnen toepassen in heropvoeringen van het traditionele theater. Er is een grote revival van traditioneel geïnspireerde voorstellingen die op een moderne theatertechnische manier geïnterpreteerd en uitgevoerd worden. ▶

Studenten en lichtoperator aan het werk. | FOTO: © HENK VAN DER GEEST |

De dagelijkse lichtshow bij de rivier The Bund.

Het academietheater in Shanghai. | FOTO: © HENK VAN DER GEEST |

Behoeftte aan goed licht

Er is erg veel te doen in China maar daar wil de eigen bevolking zelf ook graag een bijdrage aan leveren. Nederland als kennisland kan Chinezen helpen bij hun ontwikkeling door samen aan projecten te werken en de kennis en kunde die wij hebben over te dragen. Naast licht voor entertainment - de oever van de Bund is elke dag bij het vallen van de avond het decor voor een heuse lichtshow van verlichte gebouwen - is er in het algemeen behoefte aan goed licht. In het onderwijs is vraag naar goede uitleg over belichtingsmogelijkheden en van de lichtsystemen zoals wij die in de westerse wereld kennen en toepassen. Maar ook over de hele organisatie van het maken van een lichtplan met deze moderne apparatuur.

Moving lights

Bij belichtingen voor het theater worden ook veel moving lights toegepast. Vaak zag ik per scène grote groepen spots in één richting staan die voor de volgende scène meer of minder subtiel naar een nieuwe positie en kleur zwaaien. Het kleurgebruik is nauwelijks subtiel maar het wordt wel met smaak toegepast voor zover ik bij enkele voorstellingen kon waarnemen. Nog meer wordt dat duidelijk in de lijvige boekwerken met documentatie van voorstellingen die elke keer weer meegegeven worden. Naast enkele grote en bekende ontwerpers die een professionele carrière

hebben gemaakt, heb ik de indruk dat in de echelons daaronder nog veel behoefte bestaat aan kennis en het opdoen van ervaring, vooral op het gebied van het organiseren van de artistieke en technische voorbereiding en in de aanpak die bij het maken van een lichtplan met nieuwe moderne apparatuur noodzakelijk is.

Subtiliteit

Uit de stijl van de ontwerpen die ik heb gezien blijkt dat veel theaters groter zijn dan die wij in onze omgeving gewoon zijn. Met het gevolg dat subtiliteit niet de impact heeft waar in die omstandigheden om gevraagd wordt. Natuurlijk vraag je je ook wel eens af of het gebrek aan subtiele overgangen niet door tijdgebrek veroorzaakt wordt. Maar het is ook goed mogelijk dat dit een stijl is die men wenst. In de manier van werken heb ik geen hiërarchische structuur ontdekt - meerdere mensen bemoeien zich met de uitvoering van het lichtplan - het kan de oorzaak zijn dat hierdoor minder subtiliteit bereikt wordt maar ondanks dat toch een goed product.

Virtuele decors

Tijdens een conferentie die ik bezocht werden veel presentaties gegeven over grote producties en events. Hoe groter die productie, hoe minder tijd er naar verhouding is om het ontwerp ter plaatse uit te voeren, zo lijkt het. Alles moet van tevoren

bedacht zijn, getest en geprogrammeerd. Omdat dat nu in een virtuele wereld mogelijk is, maakt dat ook echt onderdeel uit van het ontwerpproces. De theaterschool in Shanghai heeft een opleiding in media-technieken waar ze presentaties maken op het niveau van games. Daar wordt theater verweven met de technieken vanuit de gamewereld zoals we in onze theatrale omgeving veel meer de combinatie met video gewend zijn. Zij maken volledig bewegende virtuele decors die in tijdcode synchroon met de voorstelling lopen. Nederland heeft een belangrijke gaming-industrie. Het is interessant om te zien dat de werelden die daar met elkaar verweven zijn elkaar in Nederland nauwelijks raken.

Aanbod

Er is veel belangstelling voor Europese ontwikkelingen. Het lijkt erop dat die interesse gebaseerd is op het idee dat de Europese cultuur een lange traditie heeft, waar ook historisch gezien raakvlakken mee zijn. Je ziet bijvoorbeeld ook dat het toerisme zich sterker op onze omgeving richt dan op Amerika. Het kan natuurlijk een voordeel zijn voor ons als Nederlanders om met die observatie in het achterhoofd onze diensten aan te bieden. Zonder dit trotse volk de les te willen lezen is het goed om te helpen bij het toepassen en aanbieden van moderne technieken. Het aanbod moet wel zo ingericht zijn dat die technieken met inachtneming van de lokale traditie toe te passen zijn. De technologie die toegepast wordt is hetzelfde maar de artistieke en creatieve toepassing wordt bepaald door de culturele achtergrond van de mensen daar. Door hun achtergrond en cultuur te respecteren, door je op te stellen als gelijke, niet als meerdere, door bij te dragen met kennis wordt de wereld een stukje kleiner zonder dat iemand zijn thuis verliest. ◀

www.dutchdesignworkspace.com

www.dutchdfa.com/china/dutch-design-workspace

www.bno.nl/nieuws/oproep-dutch-design-workspace-shanghai

www.oistat.org

www.isdswe.com/news/show/id/882AC8E2-83E4-4B16-972E-3D5C5C08187B/?lang=en